EXPERIÈNCIES DE NOVIOLÈNCIA

Època Moderna i Contemporània

«Mou la noviolència» és una aposta pedagògica per iniciar processos de transformació personal davant dels conflictes que vivim, concretant estratègies noviolentes que desencallin situacions de bloqueig. Aquesta eina consta d'una sèrie de vídeos acompanyats de les corresponents unitats didàctiques, per tal que els/les guies disposin de material i orientació per treballar-ho en tres trams d'edat: infants, joves i adults. Les dinàmiques d'aquest document es classifiquen en mòduls, els temes dels quals estan ordenats segons la seva aparició en el vídeo. Aquesta proposta està pensada per ser treballada en grups, acompanyats per algú amb capacitat d'aprofundir cada tema.

Accedeix a tot el material

www.moulanoviolencia.net

Cada unitat didàctica incorpora un seguit de material associat accessible des de la pàgina web del projecte:

www.moulanoviolencia.net. El material d'aquesta unitat específica es troba a: https://moulanoviolencia.net/U8

info@moulanoviolencia.net

Un projecte de

Amb el suport de

Informem-nos!

■ INFANTS

Expliqueu als infants què és la guerra i les seves conseqüències amb aquest curtmetratge:

01 Tres petits punts

hi ha al món, només la força destructiva? La Feu una pluja d'idees i d'interpretacions mirant de respondre les preguntes següents: final, li funciona? A diferència d'un esquinç efectes de les guerres no és tan fàcil com cosir uns quants punts? Els fils eren febles davant les tisores. Però quins tipus de força noviolència és una força constructiva de la què és el monstre fosc que va sortint de dins del soldat ferit? Per què li surt això de dins? en un vestit, per què creieu que arreglar els dignitat, que s'enfronta a aquest monstre noviolenta. En coneixem, d'exemples de nivell algun exemple modern o contemporani amb què ens haguem informat prèviament. La intenció de la dona és bona? Però, al fosc que és la guerra, i ho fa sense violència. Fem que reinventin el final aplicant una força noviolència en la història? Adaptem al seu

■ JOVES I ADULTS

Visioneu aquest vídeo subtitulat:

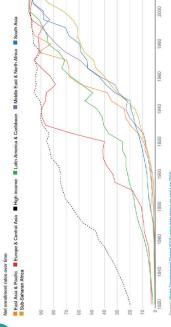
02 Moviments de noviolència i pau

que fa una pinzellada de la noviolència al llarg del passat segle ∞ , i intenteu interpretar amb atenció els tres gràfics de la pàgina següent. Feu una pluja d'idees sobre les preguntes següents:

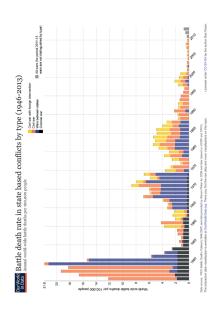
- Què podem aprendre d'aquests quatre recursos?
 - Com estan relacionats el percentatge d'educació, la noviolència i la quantitat de morts en les guerres?
- Cap a quina direcció ens mouen aquestes dades si volem construir un món més just i pacífic per a les properes generacions?

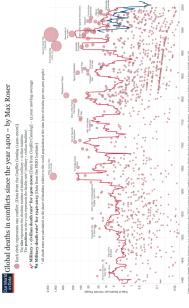
Two Centuries of Growth in Primary Schooling

© commons

<<Reconeixement-No comercial-Obres La totalitat d'aquest llibre, tant el contingut com el disseny estan sotmesos derivades>> que podeu consultar a la xarxa a https://creativecommons. org/licenses/?lang=ca sota Ilicència

Creació de continguts: Xavier Garí de Barbarà, Marta Burguet Arfelis, Joan Morera Perich, Álvaro Medallo Domínguez, Laura Sols Balcells

Disseny i maquetació: Arantza Cadenas Aran i Pilar Rubio Tugas

Producció audiovisual: NereuStudio

Bibliografia

הסר Il pau i la no-violènci Soli (2002). Els primers col·lectius i organitzacions per la pau i la no-violència sorgits a Catalunya: dècades dels anys 50 i 60. Bellaterra: UAB.

Gari, X. (2019). Orígens i evolució del moviment per la pau a Catalunya (1950-1980). Barcelona: ICIP, Pagès.

HILESUM, E. (2017). El Cor pensant dels barracons: cartes des d'Amsterdam i el camp de Westerbork. Barcelona: ICIP, Angle.

Kurlansky, M. (2012). Noviolència: Història d'una idea perillosa. Barcelona: ICIP, Pagès.

LUTHER KING Jr, M. (2016). El crit de la consciència. Barcelona: ICIP, Angle.

Nepstado, S.E. (2013). Revolucions noviolentes. Resistència civil al final del s. XX. Barcelona: ICIP, Pagès.

Russell, H. (2018). Que regni la llibertat. Paraules de Nelson Mandela. Barcelona: ICIP, Angle.

Sous, J. (2003). Cent anys de violència. Barcelona: Cristianisme i Justícia.

Zàmbia: estratègies anticolonials noviolentes,¹ 1900-1960

impostos sobre la població local. Durant els anys 1930 i 1940 els miners iniciaren una lluita Algunes esglésies cristianes predicaven la blea Federal, la lluita per la independència seguit d'accions de pressió noviolenta mentre govern colonial mantenia la dominació amb igualtat racial i la desobediència civil, sense gaire èxit. A partir del 1957 i després de cionals de Zàmbia com l'UNIP, capitanejat per Kenneth Kaunda, defensor de la lluita noviolenta que fou empresonat diverses vegades per aquest motiu. Després que el govern colonial proposés el 1961 una conshavent llegit escrits de Gandhi, aplicà un insistia que la població no utilitzés mai la Durant la colonització britànica de Zàmbia, el per assolir unes condicions laborals dignes. reduir la representació africana en l'Assemes radicalitzà amb accions violentes i també noviolentes (boicots, no-cooperació amb po-En conseqüència, la repressió augmentà. El sentiment antieuropeu enfortí partits natitució elitista a favor dels europeus, Kaunda, lítiques del govern, vagues d'estudiants...).

derivà en aldarulls violents. També hi hagué ideratges noviolents femenins, especialment amb Julia Mulenga —anomenada Mama Chikamoneka— que organitzà grups de berts fins a l'aeroport, i allà van confrontar el secretari colonial. El caràcter noviolent dels ideratges, el suport internacional que rebé Kaunda d'organitzacions pacifistes com ara World Peace Brigade, l'educació en valors amb què les esglésies cristianes apoderaven el país i l'existència de parlamentaris britànics a favor de la independència africana van d'infraestructures del país per evidenciar als britànics la seva ingovernabilitat), però dones per fer una marxa amb els pits descodesembocar en la independència de Zàmbia nària campanya d'actes incruents (destrossa el 1964, i així es va estalviar molta violència.

■ INFANTS I JOVES

La violència és com la brutícia: un cop en toques, ho embrutes tot. Demanem sis persones voluntàries: una tindrà les mans netes, una altra les mans plenes de pols, i una altra les tindrà plenes de pintura fresca. Les altres tres compleixen anys avui i hauran de rebre un regal de mans de cadascun dels primers. Expliquem que les mans netes són de persones que actuen però que no volen tocar la brutícia de la violència, les polsegoses a vegades han caigut a ser violentes, però si s'espolsen no queden tan brutes, i les de pintura han decidit actuar amb violència per aconseguir el que volen. Mostrem ara tres figuretes de fang fetes a mà. Demanem a

violència. El Cha cha cha fou una multitudi-

BARIKOWSKI, Maciej J. (2013). Recovering Nonviolent History. Civil Resistance in Liberation Struggles. Boulder: Lynne Rienner Publishers, p. 71-88..

cadascun dels tres primers que regali la seva figureta a una de les persones que compleix anys. Tothom observa l'acte i l'analitzem: el qui no fa servir la violència és capaç de regalar molt. Qui ha caigut a vegades a ser violent, se li ha embrutat la figureta, i perd valor. La persona que ha practicat violència per aconseguir el que vol dona una figureta plena de pintura: l'ha destrossada, ja no és la mateixa ni es pot rentar sense fer malbé la figureta de fang.

ADULTS

Llegiu amb atenció l'exemple de Zàmbia, i si cal amplieu informació. Proposem un debat amb aquestes preguntes:

- La destrucció de propietats i infraestructures és violència? Podem recuperar la definició de violència de l'inici de la unitat
 1. A partir d'aquest punt, diferenciem acció violenta, acció incruenta i acció noviolenta.
- Hi ha casos que l'acció incruenta estigui més justificada i pugui formar part d'una intervenció noviolenta de «mal menor»? Algunes pistes: l'acció incruenta (com ara

danys a infraestructures) només es podria comprendre si:

- Es pondera prou eficaç com a estratègia temporal en resposta a violències extremes. És un mal (perquè sacrificarà el benestar de molta gent) al qual s'opta només com una via de mal menor.
- És una etapa de noviolència pragmàtica (per afeblir la tirania) orientada sempre a tornar a la noviolència ètica (que busca un acord de pau final, no pas esclafar el violent).
- Preferiblement danyarà infraestructures que possibiliten el cercle de violència (oleoductes, fàbriques d'armes...).

La clau per no anomenar violència aquests danys és que no es dirigeixin mai contra cap ésser viu.

 Com podem reaccionar davant les barreges de violència i noviolència que fàcilment es produeixen en accions organitzades de manera noviolenta?

■ JOVES I ADULTS

Prenent Dorothy Day com a model, aneu a entrevistar representants de diferents entitats socials de la vostra ciutat/població que treballin per als més pobres. Escolteu amb què es troben diàriament: mancances legals i de suport, què fa o no fa l'Administració local o estatal, la situació real en què viuen aquestes persones... Elaboreu un reportatge denúncia i publiqueu-lo en un mitjà de comunicació per provocar debat i consciència sobre la realitat dels més vulnerables. Podeu inspirar-vos llegint la biografia d'aquesta

riodista estatunidenca convertida a la fe catòlica i fortament compromesa com a la justícia i la pau. De caràcter anarquista estil bohemi, visqué una vida dura però sabé sempre sobreposar-se amb el seu ac-Originàriament, Dorothy escrivia articles nista i alternatiu, sempre sensible a les lluites Quan es convertí al catolicisme, conegué Peter Maurin, un camperol francès emigrat The Catholic Workers i el diari del mateix nom, que mirava de recollir recursos per a 'entitat i alhora denunciava la situació dels tícia social que la provocava. El moviment era d'arrel pacifista i de conviccions socials decididament. Un dels projectes centrals era Dorothy Day (Nova York, 1897) fou una peal Canadà, i junts van impulsar el moviment profundes, amb una clara opció per l'acció el de granges comunitàries que acollien els tivisme incansable i la seva fe autèntica. sobre literatura i el seu activisme era comupobres i dels sensellar, com també la injusdirecta noviolenta, i s'hi afegien voluntaris, activista social en favor dels drets humans, socials i a la defensa de la dignitat humana. estudiants i benefactors que hi contribuïen

convençuts que l'ésser humà no trobaria la dignitat ni la felicitat sense aquesta triple equilibrat en què homes i dones produïssin el que necessitaven i ho compartissin, basats en el manament cristià de l'amor. Day col·liderava el moviment i dirigí el diari fins a a seva mort, el 1980. En els seus articles es pronunciava a favor dels pobres i marginats, apostava pel pacifisme, la noviolència i la ustícia social. Va recórrer tota la geografia dels Estats Units obrint granges d'acollida sensibilitzant la ciutadania en els valors culte, cultura i cultiu». Maurin i Day estaven síntesi, i proposaven un model de societat socials de justícia, noviolència i pau.

■ INFANTS

amb alguns representants dels infants, a la persona responsable dels Serveis Socials una acció noviolenta pròpia: convideu una bres i demaneu-li quanta gent hi ha en la vostra ciutat/població que estigui patint expliqueu-los les condicions que els toca viure. Ara demaneu-los que dibuixin alguna Recopileu els dibuixos i porteu-los, junt de l'Administració local. Expliqueu el vostre desig de millorar la vida dels més vulnerables les idees que hi ha als dibuixos, i demaneu solucions factibles que inspirin a millorar la Resumiu la vida de Dorothy Day i creeu persona que treballi atenent els més popobresa. Adaptant el llenguatge als infants, dea que permetés canviar aquesta situació. seva situació.

Dones liberianes per la pau i la noviolència

2011— creà l'organitviolència fins a extingir la -'activista pacifista liberiana Leymah Gbowee¹ zació Women of Liberia per lluitar des de la no--guanyadora del premi Nobel de la Pau el Mass Action for Peace

guerra a Libèria. El grup, format per dones en «vaga de sexe» fins que els homes no declarar oportunament que la vaga de sexe «és eficaç perquè captiva l'atenció de la 1989—, va promoure diferents campanyes però l'activisme més atrevit, singular i eficaç posessin fi a la guerra civil. I el cert és que acció en el desenllaç. Leymah Gbowee va guir la pau al seu país —en guerra des del fou el que impulsaren en relació a l'abstiel conflicte, a Libèria, finalitzà al cap d'un la responsabilitat que tingué aquesta llarga musulmanes i cristianes que volien aconsede denúncia i de pressió política i social, nència sexual. Les dones es van declarar any d'iniciar-se aquesta campanya radical. Els experts i testimonis locals reconegueren gent», i «fa que els homes pensin».

■ INFANTS

Convideu els infants a fer un dibuix amb Libèria, i adapteu a la seva edat el cas del una escena que mostri com s'ho farien per seleccioneu alguns dibuixos i que els seus situeu-los l'any i el continent de la guerra de aturar una guerra sense armes. Després, autors els expliquin en públic. Per acabar,

i continuar pregant i convencent, reclamant i enfadant-se perquè s'acabés la lluita, fins que al final van aconseguir fer prou pressió moviment de dones detallant com van sofrir per parar la guerra.

■ JOVES I ADULTS

Visioneu el documental «Reza para que el Diablo regrese al Infierno» (2008) proposat al capítol 9 de la unitat 5. Organitzeu un cinefòrum amb aquestes

- Què converteix Leymah Gbowee en una
- dona extraordinària, en lloc de seguir sent una dona més que sofreix la guerra? Enumereu els tipus de lluita noviolenta que van anar aplicant al llarg de la guerra Com cal escollir quina és la més adequada noves maneres creatives de dir el mateix? (p. ex.: segudes, vaga sexual, pregària, cartes d'oposició, reunions de protesta...). en cada moment, i com podem crear
- quins moments han estat més complicats Els moments més difícils són els que fan més fàcil abandonar la lluita. Detecteu per al moviment de dones, i com se n'han sortit. Què en podem aprendre?
- Quin és el paper de la fe (creences d'alguna mena) en el sosteniment d'una lluita noviolenta?

pobres, fonamentats en la triple síntesi de

Vegeu el capítol 3 de la unitat 6.

Abdul Ghaffar Khan

Abdul Ghaffar Khan va néixer el 1889 a Utmanzai, flictiva entre Afganistan, la Xina, l'Índia i actualment el Pakistan. Els homes estaven entrenats per a la guerra. una zona fronterera i con-

ferenciava de la resta per la seva llengua i sà la creació d'escoles laiques i promogué iniciatives de treball social i d'organització de camperols. S'implicà amb campanyes vegades. Fundà també el moviment Pasthun Jirga, que pretenia incorporar un cos «exèrcit noviolent», orientant les qualitats nocions alcoràniques d'unitat, transcendència omnipotència de Déu, que reproduïa els valors del satyagraha i l'ahimsa gandhians, i consideraven la gihad com una lluita entre el bé i el mal al cor. Van ser un important suport sulmà, mentre que el Pakistan empresonà pel codi d'honor preislàmic que integraven. anticolonialistes als països musulmans, per la qual cosa va ser empresonat diverses guerreres dels paixtus cap a la noviolència: amb compromís social i vida senzilla, totalment de violència. Es basaven en les musulmà a les lluites gandhianes a l'Índia. Khan acusant-lo de prohindú. Finalment fou La majoria era paixtu, una ètnia que es di-Khan va ser un reformador social que impulde voluntaris musulmans concebut com un Gandhi va ser assassinat acusat de promualliberat i morí el 1988 amb 95 anys, havent evitaven la mandra i el mal, i s'abstenien influït en el pare de la futura presidenta del Pakistan Benazir Bhutto

■ INFANTS I JOVES

oropi temps, algunes coses personals...). Els membres del grup de voluntaris i voluntàries els ajudessin a la noviolència: 1) Participació 3) No fomentar mai l'odi i treballar per als tothom sense distinció... etc. Comenteu aquests cinc primers «vots» del decàleg que què volem perseguir com a horitzó del nosre grup noviolent, per transformar el món? zills, la importància d'una promesa. Totes camí cap a aquell horitzó (potser sacrificant el Khudai Khidmatgar que Abdul Ghaffar Khan entrenava el 1929 a les comunitats musulmanes de prop de Peshawar feien promeses que lliure i honestedat; 2) Sacrificar-se pels altres; oprimits; 4) Viure la noviolència; 5) Ajudar Plantegeu als infants, amb exemples senes nostres intencions i accions es posen en orometien. Feu un decàleg per al vostre grup: Per acabar, feu un mural dibuixant Abdul Ghaffar Khan i la seva comunitat noviolenta, untament amb el vostre decàleg de grup.

■ ADULTS

cació que Khan proposà, les seves accions noviolentes, i la relació entre la fe musulmana i el compromís amb el seu poble. Per fer-ho En acabat, que cada grup ho exposi a la 'esta i escriviu els ensenyaments noviolents Agrupeu-vos per investigar en paral·lel: l'eduoodeu disposar d'aquesta documentació. que hàgiu après.

dels errors: potser hi ha poca gent protegint, o cal millorar la tècnica de muralla humana o en rotllana. Expliqueu la història de Chico si voleu). Cada vegada que algú del grup net queda tocat per una mica de pintura, el responsable del primer grup queda desqualiicat. Feu-ho en diferents intents per aprendre empat, o algú perd la paciència i comença a tornar-s'hi davant les incitacions dels qui van pintats... Després de rentar-vos, seieu Mendes, i la seva lluita noviolenta (potser amb l'ajut d'aquest documental anglès

13 Chico Mendes. Peaceful, Green Warrior

creieu que es diu empat? En què es basa? Què hauríeu de treballar com a grup? Feu una cerca per internet recopilant conflictes Amb aquesta tècnica salvà més d'un milió d'hectàrees i les seves poblacions. Per què apel·lar a reconèixer la mateixa dignitat humana en l'altre). Què hem après dels diferents intents? Imagineu ara que en lloc de pintura hi ha serres elèctriques o maquinària. noms d'activistes que hagin utilitzat aquest nètode o un de semblant

■ ADULTS

Proposem un cinefòrum amb la pel·lícula 1994), o bé el documental Empate (Sérgio Estación Ardiente (John Frankenheimer, de Carvalho, 2018). Analitzeu el procés noiolent seguit per Chico Mendes.

1

CASTAÑAR, J. (2013). Teoría e Historia de la Revolución Noviolenta. Barcelona: Virus, pàg. 163-170.

Chico Mendes: noviolència i ecologia

Francisco Alves Mendes Filho, conegut com Chico Mendes, va ser un recol·lector de cautxú brasiler des dels 9 anys, sindicalista i ambientalista. Fill d'un home també recol·lector de cautxú, no pogué aprendre a llegir fins entrada la joventut, als 18 anys. Amb la lectura va començar a prendre consciència de la situació dels recol·lectors al seu país, i així va començar a organitzar-se i a mobilitzar altres treballadors del seu sector.

proporcionar visibilitat internacional. Inspirat noviolència anomenat empat. Consistia a on hi havia els arbres que donaven feina Aquests treballadors es van organitzar i Chico Mendes va ser un dels líders més destacats del moviment. Començant com a lluita pels drets dels treballadors del cautxú, es va convertir en una lluita per la protecció de 'entorn de l'Amazones, de manera que hi va oer la Teologia de l'Alliberament, Gandhi i Martin Luther King crearen el mètode de interposar de manera pacífica i ferma una nyies van començar a comprar el territori al recol·lectors de cautxú o seringueiros. Va ser en l'època dels anys setanta i vuitanta, quan grans terratinents, ramaders i compa-

entre les serres i els arbres. Van arribar a desembre de 1988 va ser assassinat a trets cions del territori. Chico Mendes va obtenir reconeixement internacional per la seva defensa de l'Amazones. Tot i això, el 22 de per una família de terratinents. La seva mort va commocionar el món. El grup Maná de Mèxic li va dedicar la cançó Cuando los ángeles lloran commemorant aquesta mort ma núm. 90 que morí al Brasil aquell 1988 pel mateix motiu. Aquesta secció és una dedicatòria perquè Chico Mendes i molts morts com ell per la causa de la noviolència injusta. Chico no va ser l'únic: fou la víctiimpedir així moltes tales d'arbres i usurpaecològica no quedin en l'oblit.

■ INFANTS

Expliqueu als infants, de manera adaptada, la vida i la mort de Chico Mendes i la seva preocupació per l'ecologia i els pobles de l'Amazònia. Escolteu ara la cançó:

12 «Cuando los ángeles Iloran» (Maná, 1995)

Treballeu entre tots la lletra de la cançó: per què l'anomenen «àngel»? Qui són els altres àngels? Per què diu que quan els àngels ploren, plourà? I nosaltres, podem ser la pluja d'aquest àngel?

■ JOVES

L'empat ve del mot portuguès empate que pot significar 'suspendre', 'destorbar', o també 'joc d'igualtat'. Feu dos grups: un s'empastifa les mans amb pintura fresca, i l'altre ha d'impedir que amb la pintura embuttin una paret (podeu folrar-la de paper,

La història de noviolència de Papua Occidental prové de la resistència contra els poders colonials holandès i japonès. Durant els anys 1940 ja es van fer campanyes per rebutjar els treballs forçats i els impostos, o per reivindicar el cant i el ball d'himnes nacionals. Durant aquell període de lluita per la independència, però, també hi va haver episodis violents. La música del grup Mambesak va enfortir la identitat cultural i va mobilitzar Papua Occidental durant els anys setanta i vuitanta fins a l'assassinat d'un dels seus components, Arnold Ap. La senyera «Estrella del mati» és símbol d'independència i ha estat prohibida durant molt de temps.

El 1998, després de la caiguda del president indonesi Suharto, es va crear el Forum Rekonsiliasi Rakyat Irian (Foreri) per dialogar amb el govern central, però les converses van fracassar. Es formà un govern paral·lel a Papua Occidental, el Presidium Dewan Papua (PDP), i també institucions civils per a la mobilització social noviolenta. Tot i que Papua Occidental va obtenir un cert grau d'autonomia reconeguda, després d'una repressió assassinaren el seu líder Theys Eluay. Des d'aquell moment el moviment

noviolent s'ha anat dividint i reagrupant en diferents organitzacions civils, polítiques i socials. El conflicte segueix actiu avui dia, i amb mobilització violenta. La noviolència, tanmateix, ha tingut i té un paper molt important en el camí de la independència de Papua Occidental.

■ INFANTS I JOVES

tada a cada edat, l'esforç dels indígenes de dència. Repartiu-vos ara deixant un metre de distància entre els infants, i feu-ho de manera que cadascú se situï a prop d'una per amistat, per manera de ser...). La persona que guia defineix parelles que estiguin de 3...). A continuació, cada parella escriurà en un paper la paraula nosaltres amb un La persona que guia preguntarà a la parella ar. Probablement algun d'ells volia estar al costat d'un altre que no és la seva parella (p. ex. amb un membre del 2). Es convida les dues parelles a ensenyar el nosaltres de cada color. Si tenim coses en comú, per què no fem un nosaltres més gran? Llavors trenquen els nosaltres petits i tots quatre en fan un de més gran que inclogui els trossets dels dos nosaltres, com un mosaic. Es tira el dau fins que tot el grup acabi sent un gran dèiem que el nosaltres d'Indonèsia no deixa Papua Occidental per assolir la indepenpersona amb qui se sent unida (per gustos, costat amb el mateix número (1, 1, 2, 2, 3, color propi (els 1 en groc, els 2 en blau...). Es llença un dau, i suposem que toca el 3. del 3 al costat de qui s'havien volgut situnosaltres de tots els colors. Els demaneu que s'asseguin i els feu reflexionar: al principi Expliqueu resumidament, de manera adap-

16

muralla humana d'homes, dones i infants

que el nosaltres de Papua Occidental pugui mantenir els seus colors. És just, això? És tolerable, però, defensar-ho amb violència? Com ho podem fer per defensar sempre un nosaltres on pugui entrar-hi tothom, sense haver d'abandonar els colors propis (llengua, tradicions, manera de viure, autogovem...)? L'altre color no m'amenaça, m'enriqueix.

Il pugui | ADULTS

Oferim tres propostes, en anglès o en castellà.

En anglès:

Mireu plegats el documental d'Al Jazeera:

06 Pride of Warriors

 O bé, aquest anunci crítica que ha estat prohibit a Indonèsia:

07 Visit West Papua!

≣n castellà:

- Llegiu l'article que resumeix la situació política de Papua Occidental:
- 08 Por qué Papúa lleva 50 años reclamando su independencia de Indonesia

Feu ara un debat entre tots: és important defensar els drets de les ètnies minoritàries a existir i a autogovernar-se? Per què? Què passa quan no es defensa que puguin existir les minories tal com volen ser?

Entre tots, graveu un anunci crítica denunciant alguna injustícia ètnica des del gènere de l'humor. Quin poder té aquest canal noviolent?

■ INFANTS I JOVES

S'escull un joc divertit i competitiu que ende relleus...). A l'equip que guanya se li er per guanyar...). Mentrestant, de l'altre i busqui cridar l'atenció: a part se li demana se li demana que entre tots modelin junts en cinc minuts una figura de fang que rela història d'independència dels EUA) davant explicaria en els llibres d'història la seva equip, s'escull algú que no tingui vergonya ben fort i llarg. Torneu, i a l'equip perdedor presenti la cooperació d'un equip. Cap al final, quan ja gairebé han acabat la figura, es fa un senyal a l'escollit perquè cridi ben nterpretar-ho: comenceu per preguntar a Si diu per obediència, se'ls fa veure que no tot el que es mana és bo, però s'agraeix que hagi cooperat en aquesta dinàmica. Llavors es mostra a tothom que el crit (violència) és el que els ha impactat i recorden, però que a preciosa figura de fang sobre cooperació en equip ja ningú se'n recorda. Així també la noviolència (valuosa però oblidada com en finalment el que tinguin escrit d'història (serà un relat èpic i exagerat?), i es fa veure que són els que han escrit la història, i per això ronta dos equips (joc del mocador, cursa demana que redacti en mitja pàgina com allada dels membres del grup, què van que en un moment determinat faci un crit fort. Immediatament després, es trenca l'activitat dels dos grups i es fa un cercle per la persona que ha cridat per què ho ha fet. a violència (guerra posterior). Llegeixen desgraciadament massa sovint els vencedors victòria sobre l'altre equip (descripció de-

■ ADULTS

Agafeu el currículum d'estudis d'Història en un curs escolar acordat (el dels vostres fills, un de batxillerat...). Compteu quants violents o destructius, i quants noviolents o constructius. A debat: creieu que en realitat no hi ha hagut gaires episodis noviolents o constructius? Podeu portar bibliografia que repassi la història de la noviolència per contradir aquest prejudici. Amb els coneiun currículum alternatiu sobre la història que voldríeu que els vostres fills estudiessin, inpau, i d'activistes contra injustícies. Podríeu episodis històrics dels que s'hi inclouen són xements adquirits fins ara, intenteu redactar closos els referents oblidats de noviolència i presentar-lo com a proposta en alguna instància educativa?

9

Preindependència dels EUA¹

El procés fins a la independència dels Estats Units es caracteritzà per la violència de la guerra del 1775 al 1783. Tanmateix, hi hagué una dècada noviolenta sovint oblidada entre els anys 1765 i 1775, que hi va tenir un paper important.

productes nord-americans. Un dels boicots productes britànics, la població començà a organitzar manifestacions, representacions teatrals i boicots en contra dels productes provinents de la metròpoli per fomentar els més significatius va ser el Boston Tea Party del 1773: llançant al mar el carregament de oaral·leles a les del poder colonial. Això es va arribar a ratificar com a estratègia en el nials. Però després d'una repressió militar Enmig d'una gran càrrega d'impostos soons perquè només es fes compravenda de te de l'East Indian Company, van potenciar el consum de cafè en lloc seu. Les colònies van començar a desenvolupar institucions d'Estat Congrés Continental a Filadèlfia, el 1774, per coordinar accions noviolentes anticoloore les colònies americanes i de limitaci-

per part del poder britànic, va començar la guerra i el II Congrés Continental del 1775 va decidir coordinar una resposta armada en detriment de la noviolència, una guerra que va durar vuit anys. S'hauria pogut aconseguir la independència amb la noviolència? Gene Sharp, expert en estratègia de la noviolència, creu que si s'hagués mantingut l'estratègia noviolenta del I Congrés Continental, la independència s'hauria aconseguit més aviat i amb menys vessament de sang.

Podeu llegir diferents referències històriques: Bartkowski, Maciej J. (2013). Recovering Nonviolent History. Civil Resistance in Liberation Struggles. Boulder: Lynne Rienner Publishers, p. 299-307. Una obra dedicada exclusivament a aquest episodi és: Conser, W.H., Jr., McCarthy, R.M, Toscano, D.J, i Sharp, G. (eds.). (1986). Resistance, Polítics, and the American Struggle for Independence, 1765-1775, Boulder: Lynne Rienner.

Durant la guerra civil d'Anglaterra (1642-1651) sorgeix un grup liderat pel predicador George Fox i els seus seguidors (especialment el nucli anomenat els «Seixanta valents») que escamparen una visió desclericalitzada del cristianisme, des del Nord d'Anglaterra per tot el país, Europa i les colònies, fins a formar la Societat Religiosa d'Amics o quàquers.

diència civil, i els actes de noviolència i religiosos obligatoris, i van fer campanyes rers d'Oxford denunciant la hipocresia dels les dones quàqueres, que treballaren per la la societat. La tasca de Hester Biddle i el seu empresonament posterior visibilitza aquesta lluita: va fer discursos pels carrers malgrat ja el 1666 per la igualtat d'homes i dones pacifisme han impregnat la idiosincràsia empresonats, es negaven a pagar delmes litzar la nuesa pels carrers com a protesta a 'ordre social, polític i religiós establert. Un exemple fou el d'Elizabeth Fletcher: pels volts del 1655 va anar despullada pels cargrups del Parlament anglès, presbiterians i independents. Fou important el paper de gualtat de gènere dins de la comunitat i en que a les dones els estava prohibit. També l'escrit¹ de Margaret Fell —considerada la Des dels orígens practicaven la desobedel grup fins als nostres dies. Perseguits i en contra, com les que van mobilitzar Mary Forster i Anne Whitehead. També van utimare del quaquerisme— s'hi afeqí clamant en el ministeri religiós.

■ INFANTS

Per parelles, se'ls repta a aguantar seixanta segons en silenci i sense moure's, mirant els ulls de l'altra persona; a continuació, a estar el mateix temps en silenci davant d'una paret. Com ens hem sentit? Són diferents, aquests dos silencis? En el significat i en el que ens comunica, un silenci influeix molt més que callar. Els quàquers van descobrir així el poder del silenci i la profunditat a què els arrelava.

■ JOVES I ADULTS

Per parelles, contemplem en silenci durant quatre minuts la mirada de l'altre. Repetim-ho dues o tres vegades amb altres parelles. Com ens hem sentit? Què hem descobert? Introduïu ara els quàquers i el seu silenci en estones d'adoració, font del poder comunitari noviolent. El silenci també humanitza: visualitzeu junts el vídeo:

09 Look Beyond Borders

O treballeu la lletra de la cançó «The sound of silence» (Simon and Garfunkel, 1964), una visió negativa del silenci com a barrera. L'objectiu és aprendre diferents tipus de silencis, i apoderar cadascú amb la capacitat de canviar la realitat per mitjà del silenci.

^{1.} FELL, M., Dowwerth, J. i Lush, R. M. (2018). Women's speaking justified and other pamphlets. Tempe: Arizona Center for Medieval and Renaissance Studies.

El mur de Berlín

El novembre del 1989, la ciutat de Berlín estar mobilitzada. En primer lloc, els dilluns es trobava solcada pel mur del mateix nom rès anuncià que no posaria restriccions als alemanys de l'Est que volguessin creuar la frontera cap a Àustria, país neutral. Aquesta mesura demostrava l'afebliment del bloc soviètic i afavoria l'increment d'emigrants dental, les ambaixades dels països socialistes començaren a ser ocupades com a mesura Malgrat que la RDA retirà el visat amb l'únic país on els alemanys orientals podien entrar sense problemes, per tal d'evitar el pas cap a Hongria i, d'allà, la fugida cap a la RFA, la població a l'Alemanya Oriental començava a a Leipzig s'organitzaven protestes que es van anar incrementant fins a fer néixer el ta (la Stasi), les mobilitzacions van anar en exigien l'obertura de les estacions de trens les fronteres tancades dins el bloc, però amb l'increment de participants al llarg del mes d'octubre van anar demanant canvis econòmics, polítics i socials. A més de les multitudinàries protestes, les emigracions massives a l'exterior generaven pressió al país mateix i provocaven també un desequilibri intern, de manera que la situació esdevenia la pressió i la persistència noviolenta de la que dividia la ciutat en dues, com també el país i el continent. Tot va començar l'11 de de pressió, i això va provocar una crisi humanitària, ja que no podien mantenir-hi tothom. Moviment Cívic de l'Alemanya de l'Est. Tot augment en quantitat i intensitat. Inicialment, cada vegada més insostenible. Finalment, cap a la RFA. En arribar a l'Alemanya Occii el control i la repressió de la policia secresetembre de 1989, quan el govern honga-

unes setmanes enrere semblava impossible de fer caure. I la història d'Europa canvià per sempre més.

■ INFANTS, JOVES I ADULTS

tar-la davant de famílies amb motiu d'alguna ment històric. Prepareu en grup una obra de esta, entre companys, etc. Podeu agafar el punt de vista d'una família que queda dividida, per exemple. Adapteu llenguatges situacions a les edats, i eviteu que hi hagi «bons o dolents», sinó gent que compleix Els guàrdies seran identificats amb algun element (gorra, cara pintada...) però sense cap arma. Podeu escenificar 1) la situació i el mur, 2) les emigracions, 3) les tensions i les protestes a Leipzig i 4) el desenllaç: trenquen Informeu-vos més sobre aquest esdeveniteatre sobre la caiguda del mur per represenordres contra la pau, i gent que vol la pau. El mur pot ser fet amb caixes de cartró. el mur i es retroben amb els familiars.

multitud van fer caure un mur que només

12

som la mantega al sol»

7 Resistèn

Resistència danesa a l'ocupació nazi

Durant la Segona Guerra Mundial, Dinamarca cional» per protegir els conciutadans jueus seu camí cap a la frontera. El rei Cristian X va groga que havia d'identificar jueus, i que el mateix. El monarca s'afegí als moviments grups estrangers... Les accions de fer el buit retirada dels invasors. Hannah Arendt va «la duresa violenta dels nazis va quedar fosa fou envaïda per les tropes alemanyes (abril taren el país formant un govern d'unitat ei. Els danesos organitzaren un «rescat naorganitzar el trasllat del màxim nombre de jueus a Suècia. Els empresaris finançaren el rescat clandestí; molts ciutadans acolliren jueus a casa seva, escoles o esglésies en el donar suport a la mobilització. Existeix el mite que ell mateix sortí al carrer amb l'estrella així va motivar moltes altres persones a fer formació a la resistència, coordinant-se amb permanent a tots els nazis van arribar a ser tan massives que van fer insuportable la vida dels resistència i desobediència clandestina (com ara canviar rètols, passar informació errònia es reforçà la unitat danesa, i s'accelerà la reconèixer que davant la resistència danesa marca. A partir del 1943, però, el nazisme alemany va prendre control total de la policia i de l'exèrcit, malgrat el rebuig frontal del a través de milers de col·laboradors, i van de resistència i de noviolència facilitant ininvasors. Amb una barreja de sabotatges, ració d'empreses, bancs i professionals...), del 1940). Inicialment, els invasors respecencapçalat pel monarca Cristian X de Dinao dificultar les comunicacions, la no-coope-

■ INFANTS

Proposem al grup jugar a:

10 Desobeir l'Estrella

■ JOVES I ADULTS

Amb els ulls tancats, acompanyeu-los fent uns minuts de relaxació, fins a contemplar amb la imaginació aquestes escenes: us etari està utilitzant les peces per fer armes que serviran per massacrar multituds: les tiques. L'endemà torneu a la feina. Doneu temps per percebre com se senten. Quin ambient hi ha? De quina manera actueu? Seguiu treballant per alimentar la vostra família a costa de totes les altres? Valoreu el complex dilema ètic. Després, parleu-ne i compartiu les respostes. Al final, expliqueu trobeu treballant en una fàbrica de peces de muntatge (podeu descriure'n l'ambient, l'estabilitat familiar que suposa...). Preneu us assabenteu per les notícies que el propibarbàries que provoca, imatges i estadísla resistència danesa a l'ocupació nazi amb uns minuts per apreciar cada detall. Un dia, 'ajut de la introducció, bibliografia o del vídeo que trobareu a:

11 Dinamarca i la invasió nazi

Elaboreu una escala de valors en situacions èticament complexes. Analitzeu les causes de l'èxit o del fracàs en cada acció danesa, i com aconseguiren mantenir certa cohesió noviolenta en les multituds.